

Sahlberg
Douglas

14.5.2024

nico.steiner@gov.fi
paivi.kantanen@gov.fi
katja.peltola@gov.fi

Eriävä mielipide leipomotyölain kumoamista valmistelevalle työryhmän mietintöön

Työryhmässä mukana olleet palkansaajakeskusjärjestöt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ja STTK ry eivät hyväksy mietinnössä esitettyä leipomotyölain kumoamista ja jättävät työryhmän mietinnöstä eriävän mielipiteen alla kuvatuin perustein.

Voimassa olevan leipomotyölain (302/1961) 5 §:n 1 momentissa säädetään, että kello 22:n ja 6:n välisenä aikana tehdystä työstä on työntekijälle maksettava vähintään 100 prosentilla korotettu palkka. Saman pykälän 2 momentin mukaan työnantajien ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on oikeus sopia 1 momentissa tarkoitettua korotetusta palkasta toisinkin. Petteri Orpon hallitusohjelmassa puolestaan todetaan, että leipomotyölaki kumotaan 1.3.2025 alkaen vanhentuneena.

Leipomotyölain 5 § on jätetty voimaan työntekijöiden suojelunäkökohtien vuoksi.¹ Yötyötä voidaan pitää yhtenä keskeisenä vakavia terveysriskejä aiheuttavana työympäristön riskitekijänä. Yötyössä terveyshaittoja aiheuttaa erityisesti se, että ihmisen luontainen vuorokausirytmistö häiriintyy. Yötyön tekemisen terveyshaittoja aiheuttaa myös univaje. Yötyö kasvattaa muun muassa sydän- ja verisuonitautien, diabeteksen sekä erilaisten syöpien, kuten rintasyövän ja suolistosyöpien riskiä. Lisäksi yötyö voi lisätä keskenmenon ja ennenaikaisen synnytyksen riskiä. Väsymykseen ja unettomuuteen liittyvät oireet ovat yötyötä tekeville yleisiä. Univajeella onkin haitallisia vaikutuksia myös kognitiiviseen suoriutumiseen. Lisäksi työtapaturmien riski kasvaa myöhäisissä ja pitkään kestävässä työvuoroissa.² Terveystieteellisten vaarojen ja haittojen lisäksi yötyö lisää työn ja muun elämän yhteensovittamisen ongelmia.

Hallitusohjelmassa ei ole kuvattu tarkemmin, mitä siinä mainitulla *vanhentumisella* tarkoitetaan. Alaan liittyvät työntekijöiden suojelunäkökulmat eivät ole muuttuneet, saati vanhentuneet. Leipomotyöntekijöitä koskeva sääntely on työntekijöiden suojelunäkökulmasta perusteltu alan erityispiirteiden vuoksi. Verrattuna moniin muihin aloihin, leipomotyöhön liittyy vahva insentiivi teettää työ terveydelle haitallisena yötyönä. Lopputuote – eli erilaiset leipomotuotteet – halutaan usein myyntiin tai toimitukseen siten, että tuote on valmiina aamulla. Käytännössä tämä mekanismi aiheuttaa työnantajille merkittävän kannustimen yötyön teettämiseen. Työntekijöiden terveydentiloiden haittojen minimoimiseksi on perusteltua pyrkiä rajoittamaan yötyön teettämistä lainsäädännön keinoin, niin kuin tähän asti on leipomotyölain säännöksellä tehty.

¹ HE 108/1993 vp, s. 1.

² Ks. esim.: Tutkimusprofessori Mikko Härmän haastattelu verkkolehti Työpisteessä – Yhdeksän kysymystä yötyöstä ja terveydestä. [Yhdeksän kysymystä yötyöstä ja terveydestä | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](https://www.duodecimlehti.fi/duo14720) sekä Härmä, Mikko – Hublin, Christer – Puttonen, Sampsa: Miten yötyö vaikuttaa terveyteen? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2019;135(1):27-34. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14720>.
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Pitkänsilänranta 3, 00530 Helsinki
PL 157, 00531 Helsinki
vaihde 020 774 000
www.sak.fi

14.5.2024

Lain kumoaminen ei poista edellä kuvattua työnantajan erityistä insentiiviä yötyön teettämiseen – eikä myöskään yötyön tieteellisesti todettuja terveyshaittoja. Lain kumoamisen vaikutus on siten todennäköisesti se, että työnantajat pyrkivät teettämään yötyötä nykyistä enemmän. Jos tämä todennäköinen vaikutus toteutuu, yötyön terveyshaitat tulevat lisääntymään alan työntekijöiden keskuudessa.

Lain kumoaminen aiheuttaa osalle alan työntekijöistä suoraan merkittävän ansiotason laskun. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry:n mukaan käytännössä kolmasosa leipomoalalla tehtävästä työajasta on leipomotyölain kirjauksen mukaisen 100 prosentin korvauksen piirissä. Kolmivuorotyössä yötyökorvauksena maksetun lisän suuruus on ollut keskimäärin arviolta noin 740–825 euroa kuukaudessa eli noin 8 900–9 900 euroa vuodessa. Kolmivuorotyötä tekee arviolta 550–840 työntekijää. Pääsääntöisesti myös osa kaksivuorotyöläisten tunneista sijoittuu leipomotyölain mukaisen yötyön ajalle, jolloin 100 prosentin korvaus maksetaan lakiin perustuen. SEL ry on arvioinut, että pääsääntöisesti kaksivuorotyötä tekeväälle yötyölisän osuus on noin 10–30 prosenttia palkasta, mikä euromääräisesti tarkoittaa noin 230–690 euroa kuukaudessa ja noin 2 760–8 290 euroa vuodessa. Kaksivuorotyötä tekee arviolta noin puolet alan työntekijöistä, eli noin 2 250–3 500 työntekijää. Leipomotyölain kumoaminen vaikuttaa myös matkailu-, majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualalla. Alalla leipomotyölain alaista yötyötä tekee noin 200 työntekijää.

Ammattiliitto Pron teettämän kyselyn mukaan elintarvikealalla yötyötä tekevät toimihenkilöt työskentelevät pääasiassa erilaisissa tuotannon tehtävissä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi erilaisten johtajatehtävien (leipomopäällikkö, työnjohtaja, ryhmäpäällikkö, lähiesimies) lisäksi konditoriaavastaavan, paistajan, prosessinohjaajan ja varastonhoitajan tehtävät. Elintarviketeollisuudessa leipomoalalla työskentelevistä toimihenkilöistä jopa kolmannes (noin 150 henkilöä) tekee yöajalle osuvaa työtä. Elintarvikealan toimihenkilöiden osalta kolmivuorotyötä tai muuten säännöllistä yötyötä tekeville on maksettu 100 prosentin yötyökorvaus. Heidän osaltaan keskimääräisen ansiomenetyksen arvioidaan olevan noin 900–1 000 euroa kuukaudessa eli vuosittain 10 800–12 000 euroa, jos nykyisiin työehto-sopimusmääräyksiin ei tulisi muutoksia.

Nykyinen leipomotyölaki on ollut voimassa vuodesta 1961 eli säännöstä yötyöstä maksettavasta korvauksesta on sovellettu hyvin pitkään. Leipomotyölain kumoaminen ja nopea aikataulu voivat aiheuttaa yksilöiden kannalta kestäättömiä taloudellisia seurauksia, joihin ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta varautua ennakolta. Tällaiset vaikutukset voivat aiheuttaa työntekijöille kohtuuttomia seurauksia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

STTK ry